

153. löggjafarþing 2022–2023.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum, lögum um innflutning dýra, lögum um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, lögum um fiskeldi, lögum um útflutning hrossa, lögum um skeldýrarækt og lögum um velferð dýra (samræming gjaldtökuheimilda Matvælastofnunar).

Frá matvælaráðherra.

I. KAFLI

Breyting á lögum um varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum, nr. 51/1981.

1. gr.

2. mgr. 3. gr. laganna fellur brott.

2. gr.

Á eftir 3. gr. laganna kemur ný grein, 3. gr. a, svohljóðandi:

Fyrir eftirlit, umsýslu og skjalaskoðun Matvælastofnunar samkvæmt lögum þessum skal greiða gjald sem ekki er hærra en raunkostnaður til að standa straum af eftirtöldum kostnaðarþáttum:

- a. launum starfsfólks sem sinnir störfum vegna eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar,
- b. öðrum kostnaði vegna starfsfólks, þ.m.t. kostnaði af aðstöðu, áhöldum, búnaði, þjálfun og ferðalögum, svo og tengdum kostnaði,
- c. kostnaði vegna sýnatöku opinberra eftirlitsaðila og kostnaði sem opinberar rannsóknastofur innheimta vegna sýnatöku, greiningar, prófunar og sjúkdómsgreininga sem framkvæmdar eru á opinberum rannsóknarstofum.

Ráðherra er heimilt að setja reglugerð um framkvæmd og inntak eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar Matvælastofnunar og skal hann gefa út gjaldskrá fyrir eftirlit Matvælastofnunar að fengnum tillögum stofnunarinnar.

Við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila er heimilt að taka tillit til eftirfarandi atriða:

- a. hvers konar fyrirtæki um er að ræða og viðkomandi áhættuþátta,
- b. hagsmuna fyrirtækja með litla framleiðslu,
- c. hefðbundinna aðferða við, framleiðslu, vinnslu og dreifingu,
- d. þarfa fyrirtækja með aðsetur á svæðum sem líða fyrir landfræðilegar takmarkanir.

Matvælastofnun skal afla umsagnar hlutaðeigandi hagsmunasamtaka og kynna þeim efni og forsendur reglugerðar og/eða gjaldskrár stofnunarinnar með a.m.k. eins mánaðar fyrirvara. Hafi umsagnir þeirra ekki borist Matvælastofnun að mánuði liðnum er ráðherra þó heimilt að setja reglugerð og gjaldskrá án umsagna þeirra.

Eftirlitsgjald skal greiða samkvæmt framlögðum reikningi opinbers eftirlitsaðila.

Innheimta má eftirlitsgjaldið með fjárnámi án undangengis dóms eða sáttar. Opinberum eftirlitsaðilum er heimilt að krefjast dráttarvaxta af ógreiddri fjárkröfu vegna eftirlits frá og með gjalddaga fram að greiðsludegi.

II. KAFLI

Breyting á lögum um innflutning dýra, nr. 54/1990.

3. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 3. mgr. 18. gr. a laganna:

- a) Á eftir 1. málsl. bætist við nýr málslíður auk fjögurra nýrra stafliða:

Við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila er heimilt að taka tillit til eftirfarandi atriða:

- a. hvers konar fyrirtæki um er að ræða og viðkomandi áhættuþátta,
 - b. hagsmuna fyrirtækja með litla framleiðslu,
 - c. hefðbundinna aðferða við, framleiðslu, vinnslu og dreifingu,
 - d. þarfa fyrirtækja með aðsetur á svæðum sem líða fyrir landfræðilegar takmarkanir.
- b) Í stað orðsins ráðherra í 2. málsl. kemur: Matvælastofnun.
- c) Í stað orðsins ráðherra í fyrri hluta 3. málsl. kemur: Matvælastofnun.
- d) Í stað orðsins honum í síðari hluta 3. málsl. kemur: ráðherra.

III. KAFLI

Breyting á lögum um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, nr. 25/1993.

4. gr.

Við 13. gr. laganna bætist ný málsgrein, svohljóðandi:

Fyrir eftirlit, umsýslu og skjalaskoðun Matvælastofnunar vegna aukaafurða dýra skal greiða gjald sem ekki er hærra en raunkostnaður til að standa straum af eftirtöldum kostnaðarþáttum:

- a. launum starfsfólks sem sinnir störfum vegna eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar,
- b. öðrum kostnaði vegna starfsfólks, þ.m.t. kostnaði af aðstöðu, áhöldum, búnaði, þjálfun og ferðalögum, svo og tengdum kostnaði,
- c. kostnaði vegna sýnatöku opinberra eftirlitsaðila og kostnaði sem opinberar rannsóknastofur innheimta vegna sýnatöku, greiningar, prófunar og sjúkdómsgreininga sem framkvæmdar eru á opinberum rannsóknarstofum.

Ráðherra er heimilt að setja reglugerð um framkvæmd og inntak eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar Matvælastofnunar vegna aukaafurða dýra og skal hann gefa út gjaldskrá fyrir eftirlit Matvælastofnunar að fengnum tillögum stofnunarinnar.

Við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila er heimilt að taka tillit til eftirfarandi atriða:

- a. hvers konar fyrirtæki um er að ræða og viðkomandi áhættuþátta,
- b. hagsmuna fyrirtækja með litla framleiðslu,
- c. hefðbundinna aðferða við, framleiðslu, vinnslu og dreifingu,
- d. þarfa fyrirtækja með aðsetur á svæðum sem líða fyrir landfræðilegar takmarkanir.

Matvælastofnun skal afla umsagnar hlutaðeigandi hagsmunasamtaka og kynna þeim efni og forsendur reglugerðar og/eða gjaldskrár stofnunarinnar með a.m.k. eins mánaðar fyrirvara. Hafi umsagnir þeirra ekki borist Matvælastofnun að mánuði liðnum er ráðherra þó heimilt að setja reglugerð og gjaldskrá án umsagna þeirra.

IV. KAFLI

Breyting á lögum um fiskeldi, nr. 71/2008.

5. gr.

4. mgr. 14. gr. laganna orðast svo:

Fyrir eftirlit, umsýslu og skjalaskoðun Matvælastofnunar eða faggiltra eftirlitsaðila á hennar vegum skal greiða gjald sem ekki er hærra en raunkostnaður til að standa straum af eftirtöldum kostnaðarþáttum:

- a. launum starfsfólks sem sinnir störfum vegna eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar,
- b. öðrum kostnaði vegna starfsfólks, þ.m.t. kostnaði af aðstöðu, áhöldum, búnaði, þjálfun og ferðalögum, svo og tengdum kostnaði,
- c. kostnaði vegna sýnatöku opinberra eftirlitsaðila og kostnaði sem opinberar rannsóknastofur innheimta vegna sýnatöku, greiningar, prófunar og sjúkdómsgreininga sem framkvæmdar eru á opinberum rannsóknarstofum.

Ráðherra er heimilt að setja reglugerð um framkvæmd og inntak eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar Matvælastofnunar og skal hann gefa út gjaldskrá fyrir eftirlit Matvælastofnunar að fengnum tillögum stofnunarinnar.

Við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila er heimilt að taka tillit til eftirfarandi atriða:

- a. hvers konar fyrirtæki um er að ræða og viðkomandi áhættuþátta,
- b. hagsmuna fyrirtækja með litla framleiðslu,
- c. hefðbundinna aðferða við, framleiðslu, vinnslu og dreifingu,
- d. þarfa fyrirtækja með aðsetur á svæðum sem líða fyrir landfræðilegar takmarkanir.

Matvælastofnun skal afla umsagnar hlutaðeigandi hagsmunasamtaka og kynna þeim efni og forsendur reglugerðar og/eða gjaldskrár stofnunarinnar með a.m.k. eins mánaðar fyrirvara. Hafi umsagnir þeirra ekki borist Matvælastofnun að mánuði liðnum er ráðherra þó heimilt að setja reglugerð og gjaldskrá án umsagna þeirra.

Eftirlitsgjald skal greiða samkvæmt framlögðum reikningi opinbers eftirlitsaðila.

Innheimta má eftirlitsgjaldið með fjárnámi án undangengis dóms eða sáttar. Opinberum eftirlitsaðilum er heimilt að krefjast dráttarvaxta af ógreiddri fjárkröfu vegna eftirlits frá og með gjalddaga fram að greiðsludegi.

V. KAFLI

Breyting á lögum um útflutning hrossa, nr. 27/2011.

6. gr.

3. mgr. 2. gr. orðast svo:

Fyrir eftirlit, umsýslu og skjalaskoðun Matvælastofnunar samkvæmt lögum þessum skulu útflytjendur hrossa greiða gjald sem ekki er hærra en raunkostnaður til að standa straum af eftirtöldum kostnaðarþáttum:

- a. launum starfsfólks sem sinnir störfum vegna eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar,
- b. öðrum kostnaði vegna starfsfólks, þ.m.t. kostnaði af aðstöðu, áhöldum, búnaði, þjálfun og ferðalögum, svo og tengdum kostnaði,
- c. kostnaði vegna sýnatöku opinberra eftirlitsaðila og kostnaði sem opinberar rannsóknastofur innheimta vegna sýnatöku, greiningar, prófunar og sjúkdómsgreininga sem framkvæmdar eru á opinberum rannsóknarstofum.

Ráðherra er heimilt að setja reglugerð um framkvæmd og inntak eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar Matvælastofnunar og skal hann gefa út gjaldskrá fyrir eftirlit Matvælastofnunar að fengnum tillögum stofnunarinnar.

Við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila er heimilt að taka tillit til eftirfarandi atriða:

- a. hvers konar fyrirtæki um er að ræða og viðkomandi áhættuþátta,
- b. hagsmuna fyrirtækja með litla framleiðslu,
- c. hefðbundinna aðferða við, framleiðslu, vinnslu og dreifingu,
- d. þarfa fyrirtækja með aðsetur á svæðum sem líða fyrir landfræðilegar takmarkanir.

Matvælastofnun skal afla umsagnar hlutaðeigandi hagsmunasamtaka og kynna þeim efni og forsendur reglugerðar og/eða gjaldskrár stofnunarinnar með a.m.k. eins mánaðar fyrirvara.

Hafi umsagnir þeirra ekki borist Matvælastofnun að mánuði liðnum er ráðherra þó heimilt að setja reglugerð og gjaldskrá án umsagna þeirra.

Eftirlitsgjald skal greiða samkvæmt framlögðum reikningi opinbers eftirlitsaðila.

Innheimta má eftirlitsgjaldið með fjárnámi án undangengis dóms eða sáttar. Opinberum eftirlitsaðilum er heimilt að krefjast dráttarvaxta af ógreiddri fjárkröfu vegna eftirlits frá og með gjalddaga fram að greiðsludegi.

VI. KALFI

Breyting á lögum um skeldýrarækt, nr. 90/2011.

7. gr.

Eftirfarandi breytingar eru lagðar til á 15. gr. laganna:

- a) Í stað orðsins „skal“ kemur í 4. mgr.: er heimilt að.
- b) Í stað orðsins „ráðherra“ í 1. og 2. málsl. 5. mgr. kemur: Matvælastofnun.
- c) Í stað orðsins „honum“ í 2. málsl. 5. gr. kemur: ráðherra.

VII. KAFLI

Breyting á lögum um velferð dýra, nr. 55/2013.

8. gr.

2. mgr. 33. gr. laganna orðast svo:

Fyrir eftirlit, umsýslu og skjalaskoðun Matvælastofnunar samkvæmt lögum þessum skal greiða gjald sem ekki er hærra en raunkostnaður til að standa straum af eftirtöldum kostnaðarþáttum:

- a. launum starfsfólks sem sinnir störfum vegna eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar,
- b. öðrum kostnaði vegna starfsfólks, þ.m.t. kostnaði af aðstöðu, áhöldum, búnaði, þjálfun og ferðalögum, svo og tengdum kostnaði,
- c. kostnaði vegna sýnatöku opinberra eftirlitsaðila og kostnaði sem opinberar rannsóknastofur innheimta vegna sýnatöku, greiningar, prófunar og sjúkdómsgreininga sem framkvæmdar eru á opinberum rannsóknarstofum.

Ráðherra er heimilt að setja reglugerð um framkvæmd og inntak eftirlits, umsýslu og skjalaskoðunar Matvælastofnunar og skal hann gefa út gjaldskrá fyrir eftirlit Matvælastofnunar að fengnum tillögum stofnunarinnar.

Við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila er heimilt að taka tillit til eftirfarandi atriða:

- a. hvers konar fyrirtæki um er að ræða og viðkomandi áhættuþátta,
- b. hagsmuna fyrirtækja með litla framleiðslu,
- c. hefðbundinna aðferða við, framleiðslu, vinnslu og dreifingu,
- d. þarfa fyrirtækja með aðsetur á svæðum sem líða fyrir landfræðilegar takmarkanir.

Matvælastofnun skal afla umsagnar hlutaðeigandi hagsmunasamtaka og kynna þeim efni og forsendur reglugerðar og/eða gjaldskrár stofnunarinnar með a.m.k. eins mánaðar fyrirvara. Hafi umsagnir þeirra ekki borist Matvælastofnun að mánuði liðnum er ráðherra þó heimilt að setja reglugerð og gjaldskrá án umsagna þeirra.

Eftirlitsgjald skal greiða samkvæmt framlögðum reikningi opinbers eftirlitsaðila.

Innheimta má eftirlitsgjaldið með fjárnámi án undangengis dóms eða sáttar. Opinberum eftirlitsaðilum er heimilt að krefjast dráttarvaxta af ógreiddri fjárkröfu vegna eftirlits frá og með gjalddaga fram að greiðsludegi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er samið í matvælaráðuneytinu að höfðu samráði við Matvælastofnun.

Með frumvarpinu eru lagðar til breytingar á lögum í því skyni að samræma gjaldtökuheimildir Matvælastofnunar á milli þeirra lagabálka sem stofnunin sinnir opinberu eftirliti. Markmiðið með samræmingu gjaldtökuheimilda er að gera nánari grein fyrir þeim kostnaðarþáttum sem kunna að felast í raunkostnaði eftirlits þess sem stofnunin fer með og styrkja lagastoðir fyrir gjaldtöku.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Meginmarkmið frumvarpsins er að samræma gjaldtökuheimildir á milli sjö lagabálka sem annast opinbert eftirlit með og styrkja lagastoðir sem mynda grundvöll fyrir gjaldtöku vegna þess eftirlits sem Matvælastofnun fer með og þá þjónustu sem hún veitir.

3. Meginefni frumvarpsins.

Meginefni frumvarpsins er eftirfarandi:

Lagt er til að gjaldtökuheimildir í neðangreindum lagabálkum verði færðar til samræmis við ákvæði 25. gr. laga um matvæli, nr. 93/1995:

Lög um varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum, nr. 51/1981.

Lög um innflutning dýra nr. 54/1990.

Lög um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, nr. 25/1993.

Lög um fiskeldi, nr. 71/2008.

Lög um útflutning hrossa, nr. 27/2011.

Lög um skeldýrarækt, nr. 90/2011.

Lög um velferð dýra, nr. 55/2013.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Frumvarpið hefur hvorki gefið sérstakt tilefni til að meta samræmi við stjórnarskrá lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, né aðrar alþjóðlegar skuldbindingar en á grundvelli EES-samningsins.

5. Samráð.

Frumvarpið var samið í matvælaráðuneytinu. Við undirbúning frumvarpsins var samráð haft við Matvælastofnun. Frumvarpið með greinargerð var birt í Samráðsgátt stjórnvalda á vefnum Ísland.is 31. október 2022, mál nr. S-XX/2022, og var veittur frestur til að koma umsögnum á framfæri til 15. nóvember 2022. Voru helstu stofnanir og hagaðilar upplýstir um birtinguna. X umsagnir bárust, frá eftirfarandi aðilum:

6. Mat á áhrifum.

Núgildandi lög gera ráð fyrir að Matvælastofnun innheimti þjónustugjöld fyrir raunkostnað sem myndast við opinbert eftirlit og þjónustu sem Matvælastofnun sinnir samkvæmt lögbundnu hlutverki sínu. Frumvarpið sem slíkt hefur ekki sjálfkrafa fjárhagsáhrif á ríkissjóð þar sem Matvælastofnun hefur nú þegar gjaldtökuheimildir skv. þeim lagabálkum sem stofnunin vinnur eftir og er markmið frumvarpsins að samræma þessar heimildir þannig að þær séu eins orðaðar.

Samhliða gerð frumvarpsins hefur farið fram greining á vegum KPMG og Matvælastofnunar á raunkostnaði sem myndast við eftirlit og þjónustu sem Matvælastofnun

sinnir. Á grundvelli þeirrar greiningar verður gefin út ný gjaldskrá Matvælastofnunar um áramótin. Með hinni nýju gjaldskrá má lauslega gera ráð fyrir að lögbundnar rekstrartekjur Matvælastofnunar hækki um 300-400 m.kr. frá því sem nú er. Á móti er áætlað að útgjöld stofnunarinnar vegna eftirlitsins geti aukist um 100-200 m.kr. Gangi þetta eftir er gert ráð fyrir að afkoma ríkissjóðs muni batna um 100-200 m.kr. en þá hefur verið tekið tillit til þess að stofnunin hefur verið rekin með halla þar sem gjaldskráin hefur ekki verið uppfærð reglubundið. Bætt afkoma ríkissjóðs skýrist af því að um er að ræða útgjöld sem áður voru fjármögnuð með beinu framlagi úr ríkissjóði en verða framvegis fjármögnuð með lögbundnum rekstrartekjum sem stofnunin innheimtir skv. gjaldskrá.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Lagt er til að ákvæðið falli brott vegna breytinga sem lagðar eru til í 2. gr. frumvarpsins þar sem lagt er til nýtt ákvæði er snýr að gjaldtöku Matvælastofnunar fyrir opinbert eftirlit sem skal ekki vera hærri en því sem nemur raunkostnaði og eru taldir upp þeir kostnaðarþættir sem hægt er að innheimta gjald fyrir.

Um 2. gr.

Lagt er til að nýtt ákvæði verði sett í lög um varnir gegn sjúkdómum og meindýrum á plöntum, nr. 51/1981, sem kveður á um að gjaldtaka fyrir eftirliti, umsýslu og skjalaskoðun Matvælastofnunar skv. lögum skuli greiða gjald sem ekki er herra en raunkostnaður og eru þar nánar útlistaðir þeir kostnaðarþættir sem kunna að felast í raunkostnaði eftirlits. Í ákvæðinu er kveðið á um að ráðherra sé heimilt að setja reglur um kostnað og útreikning vegna opinbers eftirlits með reglugerð, og til hvaða atriða sé heimilt að líta við gerð reglugerðar og gjaldskrár.

Um 3. gr.

Lagt er til að bætt verði við fjórum stafliðum við 18. gr. a laga nr. 54/1990, um innflutning dýra, um atriði sem heimilt er að taka tillit til við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila. Lagt er til að í stað þess að ráðherra afli umsagna hlutaðeigandi hagsmunaaðila og kynni þeim efni og forsendur reglugerðar og gjaldskrár sé það hlutverk Matvælastofnunar, breytingin er til samræmis við ákvæði 25. gr. laga nr. 93/1995, um matvæli, o.fl.

Um 4. gr.

Lagt er til að nýrri málsgrein verði bætt við 13. gr. laga nr. 25/1993, um dýrasjúkdóma og varnir gegn þeim, sem fjallar um gjaldtöku Matvælastofnunar fyrir eftirlit, umsýslu og skjalaskoðun vegna aukaafurða dýra og til hvaða atriða heimilt sé að taka tillit til við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila. Enga gjaldtökuheimild er að finna í núgildandi lögum.

Um 5. gr.

Lagt er til að núgildandi 4. mgr. 14. gr. laga nr. 70/2011 falli brott og ákvæðið verði orðað til samræmis við 25. gr. laga nr. 93/1995, um matvæli, hvað varðar gjaldtöku Matvælastofnunar fyrir eftirlit, umsýslu og skjalaskoðun með fiskeldisstöðvum og til hvaða atriða sé heimilt að taka tillit til við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila.

Um 6. gr.

Lagt er til breytt og ítarlegra orðalag 3. mgr. 2. gr. laga nr. 27/2011, um útflutning hrossa, er varðar gjalddöku Matvælastofnunar fyrir eftirlit, umsýslu og skjalaskoðun vegna útflutnings á hrossum og til hvaða atriða sé heimilt að taka tillit til við gerð reglugerðar og gjaldskrár opinberra eftirlitsaðila.

Um 7. gr.

Lagðar eru til þrjár orðalagsbreytingar á 15. gr. laga nr. 90/2011, um skeldýrarækt. Í fyrsta lagi er lagt til að í stað þess að skylt sé að líta til þeirra atriða sem talin eru upp í staflinu að 4. mgr. þá verði það heimilt. Þessi orðalagsbreyting er lögð til svo að ákvæðið sé orðið með sama hætti á milli lagabálka. Í öðru lagi er lagt til að í stað orðsins ráðherra sem kemur fyrir á tveimur stöðum í 5. mgr. skuli þar standa Matvælastofnun og er það einnig gert til að samræma orðalag á milli lagabálka. Þriðja orðalagsbreytingin þarfnast ekki skýringar.

Um 8. gr.

Lagt er til að 2. mgr. 33. gr. laga nr. 55/2013, um velferð dýra, verði orðuð með sama hætti og gjalddökuákvæði annarra laga sem Matvælastofnun sinnir opinberu eftirliti samkvæmt.